

KATSKIĻU ATSKAŅAS

3x3 Katskiļos avīze #2

2017. g. 17. augustā

Spēļu vakars

Ināra Liepa un Ilze Kancāne jau pagājušā gadā bija izdomājušas, ka 3x3 vajadzīgs spēļu vakars, un tādu bija mums sagatavojušas. Vairākas komandas piedalījās spēlē “slēgtā istaba,” kamēr citi laužīja galvas spēlējot latviešu Monopolu vai “Scrabble,” savu rakstītprastmi nostiprināja “Burtošanas čempionātā,” kamēr citi mācījās sist zolīti, spēlēja novusu un citas spēles.

“Slēgtās istabas” spēle ir tāda, ka izdomāta stāsta ietvaros dalībnieku grupiņa, tiek ieslēgta istabā un, lai no tās tiktu ārā, tiem jāatrisina vairāki šifri. Mūsu gadījumā mūs neislēdza istabā, bet varējām darboties pie galda. Mūsu sižets: Astronoms Ozols uzvedās savādi kopš bija zaudējis sievu gaisa balona avārijā.

Viens viņa uzticīgs kalps bija izsaucis policiju, lai atrastu jau vairākas dienas pazdušo Ozolu. Mēs bijām daļa no izlūkošanas komandas. Mēs

atradām māju pārvērstu lielā cauruļu labirintā ar dūcošām tehnoloģijām visapkārt. Kad nonācām bēniņu istabā, tikām tur ieslēgti un mums lika saprast, ja 40 minūtēs neatrisināsim astronoma atstātos apslēptos norādījumus, tad viss uzsprāgs gaisā. Mocījāmies ar dažādiem šifriem – gan morsa kodu, gan ar zvaigznājiem, gan skaitļu spēlēm, gan vizuāliem šifriem, lai izgudrotu, kādas pogas jāspiež, lai tiktu ārā no istabas. No četrām komandām, tikai divas visu atšifrēja, bet neviena dotajās 40 minūtēs.

Spēles turpinājās visu vakaru. Daudzi nometnes dalībnieki uzsāka dziedāšanu Jāņa Studenta akordeona pavadījumā.

Kas ir latviska mūzika?

Latviska mūzika: Kas? Un kāda? Vai latviešu komponēta, vai tautas mūzika? Vai kaut kas no abiem?

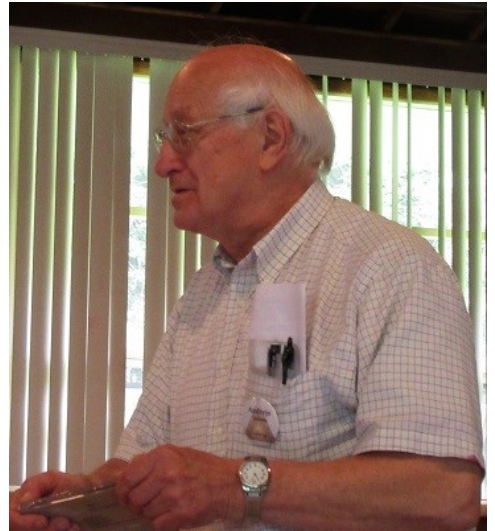
Esam taču dziedātāju tauta! Bija taču Dziesmotā revolūcija! Esam pasaulē pazīstami ar saviem izciliem mūziķiem – koriem, diriģentiem, solistiem. Bet kā ar mūsu pašu latvisko mūziku? Kas ir tas, kas raksturo latvisku mūziku, tās īpatnības un iezīmes citu tautu mūzikas vidū?

Ievirzē ap 20-25 dalībnieku strādājām ar mūsu izcilo mūziķi, komponistu un diriģentu Andreju Jansonu, lai atrastu šīs raksturīpašības, un pēc tam apskatītu latvisko tautas un jaunradītās mūzikas pūru.

Mācāmies, ka tuvējo kaimiņu krievu emocionāli sakāpinoto mūziku viedo pamatā nesimetriska mūzikas sistēma, bet vācu mūzikas tradīcijas pamatā balstās uz simetriskiem elementiem simetriskā secībā. Latviešu tautas mūzika ir kaut kur pa starpu – “nesimetriski elementi simetriskā secībā.” Kā uzsvēra Andrejs, latviešu tautas mūzikā ir raksturīga piecu sitienu takts, kas citām kaimiņu tautām reti sastopama.

Esat jau apjukuši? Mēs, ievirzes dalībnieki, arī daudzi bijām, līdz Andrejs ar atskaņotiem un klavierspēles piemēriem mūs tuvāk iepazīstināja ar šīm raksturīgām

iezīmēm pazīstamās tautas melodijās. Daudzas šīs īpatnības ir saglabājušās, daudzas ir “izgludinātas”, dziedot jau simtiem vai pat tūkstošus gadu!

Gājām tālāk līdz skolotājam Jānim Cimzem, kas pirmais harmonizēja latviešu un vācu tautas dziesmas savā krājumā “Dziesmu rota” (ap 1850-1860) – latviešu dziesmas saucot “Lauku puķes,” bet vācu dziesmas nosaucot par “Dārza puķēm”.

Tad komponists Jurjāņu Andrejs, pirmais latvietis ar akadēmisku mūzikālo izglītību, pierakstīja tautas melodijas, precīzi atzīmējot tautas balss tonu īpatnības, kas neietilpst šodienas tonālajā sistēmā. Interesanti, ka četri brāļi Jurjāņi savlaik izveidojuši mežraga kvartetu un apbraukājuši Krieviju, un arī Latviju – sensācija!

Komponists Jēkabs Graubiņš pierakstījis daudz tautas dziesmu melodiju. Viņš mums dāvinājis savu gandrīz jau folklorizējušos dziesmu “Daudz baltu dieniņu.”

Tādu piemēru ir arī no citiem komponistiem, piem., Jāņa Norviļa dziesma “Daugav’abas malas.”

Uzzinājām, ka nu jau mūžībā aizgājušais mūziķis un komponists Imants Mežaraups komponējis savu kantāti “Sērdienītes dziesma” (pirmatskaņojums

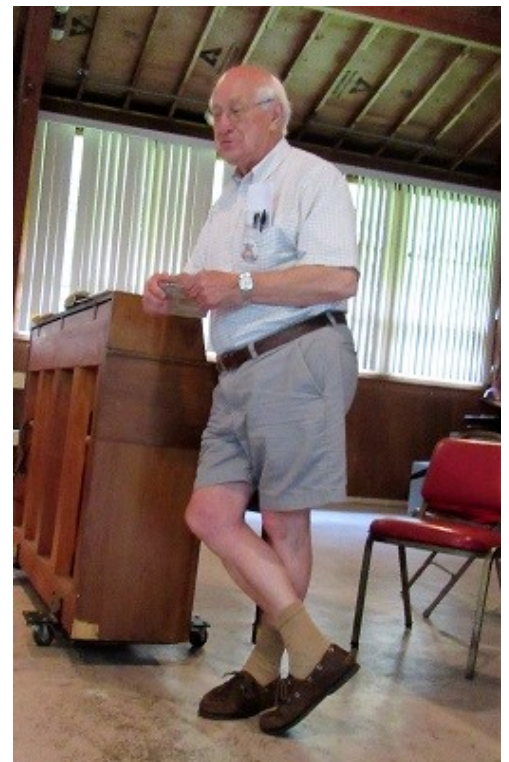
Portlandes dziesmu svētkos) jau 18 gadu vecumā! Otrdienas vakarā izrādītā Bruno Skultes opera “Vilkaču mantiniece,” ko Andrejs Jansons instrumentēja un diriģēja, labi ievadīja pārrunas par latviešu operām, piemēram, par Alfrēda Kalniņa “Baņutu” (1920), “Saleniekiem” (1926), un Arvīda Žilinska “Zelta zirgu” (ap 1970), kas padomju laikos piedzīvojusi ap 300 izrāžu. Andrejs sola stāstīt vēl.

Vai zināji, ka tautas dziesma “Pūt vējiņi!” nav viss latviešu, bet gan lībiešu tautas dziesma, no Kurzemes piekrastes, un pat pierakstīta vairākos desmitos variantu?

Paldies Andrejam!

Dagnija un Aivars Staško

Andrejs Jansons ir viens no Katskilu nometnes stūrakmeņiem. Kaut arī viņš ir aizņemts profesionāls mūziķis ar ciešām saitēm Latvijā, Andrejs ir spējīgs vairākām paaudzēm latviešu bērnu Amerikā iemācīt spēlēt kokli un dziedāt korī. Kastkilos viņš pulcina koristus un mūziķus, kad jāgatavojas kādam lielsmākam mūzikālam priekšnesumam, piem., „Homo Novus” un “Princese Gundega.” Kaut viņš kādu laiku nav bijis 3x3 nometnē, viņš ir tūlīt iesaistījies ne tikai vadot ievirzi par latviešu mūziku, bet vada arī kori un apmāca kokles spēlēt gribētājus. Koris jau ir sarunāts uzstāties kaimiņu kāzās nometnes beigās. Otrdienas vakarā viņš visai nometnei izrādīja sevis diriģēto operu “Vilkaču mantiniece”, kam pirmizrāde bija 2011.

Latviešu tautasdziesmas

Pie mums ir ieradusies entuziastiskā un zinīgā pētniece Baiba Krogzeme no LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuves, lai sniegtu lekciju un sarunu ciklu par latviešu tautasdziesmām. Viņa ir akadēmiskā izdevuma *Latviešu tautasdziesmas* projekta vadītāja. Viņas birojs atrodas aiz Dainu skapja Latvijas Nacionālā bibliotēkā. Starp citu, viņas dzimtas kokā viens no senčiem ir Atmodas laika darbinieks Krogzemju Mikus jeb Auseklis.

Lekciju ciklā viņa apskata:

- Kas ir latviešu tautasdziesmas, gan īsās, gan garās, gan autentiskās, gan sacerētās. Kā atšķiras tautasdziesma no ziņģes? Kāds ir klasisko tautasdziesmu saturs un forma? Kāda ir to nacionālā nozīme?
- Kāds ir tautasdziesmas ceļš no teicēja līdz grāmatai? Tautasdziesmu vākšana, kārtošana un lielākie izdevumi.
- Tautasdziesmas tautas rakstīšanas kultūrā, piemēram, piemiņas albūmos, pastkartītēs un dziesmu kladēs.
- Daiņa Rožkalna zīmētās tautasdziesmu ilustrācijas.

Informācija bija daudz, bet interesanti, ka to jau varējām pielietot. Vispirms – “tautas dziesmas”, “tautasdziesmas”, vai “dainas”?

“Dainas” ir dzejiskāks nosaukums tām pašām tautasdziesmām, ko Baronam ieteica H. Visendorfs – *Latvju dainu* pirmais izdevējs, lai uzsvērtu latviešu un lietuviešu tautu kopīgo izcelsmi. Līdz ar *Latvju dainu* izdošanu vārds “dainas” tiek lietots

blakus “tautasdziesmu” vārdam. Veidojot akadēmisko izdevumu *Latviešu tautasdziesmas* 20 gs. vidū, tika nolemts lietot vārdu “tautasdziesmas” kā kopīgu jēdzienu, jo “tautas dziesmas” varētu nozīmēt ko plašāku.

Valters Nollendorfs ieradās vienā lekcijā, palīdzēja skaidrot tautasdziesmu metriku un mudināja dalībniekus pašus sacerēt kādu tautasdziesmu. Ar nelieliem uzlabojumiem, rezultātus varat izlasīt nākamajā lapā.

Pārskatot sarakstu ar dainām, kur jāuzmin kas ir teicējs, daži vārdi likās nepareizi. Teksti ņemti tieši no digitālā Krišjāņa Barona Dainu skapja – www.dainuskapis.lv, kur atrodamas visas 220,000 dainas no slavenā skapja. Izrādās, ka digitālajā variantā dažas garumzīmes pazudušas, bet meklējām tieši vārdu “sklīd.” Vai nav tikai iesities lieks burtiņš “K” blakus “L”? Izrādās, ka ir veselas astoņas tautasdziesmas ar vārdu “sklīd”, no dažādām nodaļām. Iemācījos lietot jaunu resursu, un avīzīte ir par pāris vārdiem akurātāka.

Latviešu folkloras krātuves jaunais digitālais archīvs ir plaša informācijas krātuve internetā, kurā iespējams atrast ne tikai tautasdziesmas, bet arī noklausīties tautas mūzikas ierakstus, aplūkot fotogrāfijas un zīmējumus, meklēt savus radniekus – folkloras teicējus un pat piedalīties akcijā par godu Latvijas simtgadei “100 gadu burtnieks.” Tas viss atrodams www.garamantas.lv. Laipni aicināti visi interesenti!

MB & BK

Kas ir šo dziesmu dziedātāji?

Tautasdziesmas parasti pašas pastāsta, kas dzied zināmu tautasdziesmu. Vai vari uzminēt? (Atbildes pēdējā lapā.)

1. Sedžu baltu vilnatnīti,
Liedu Laimas pirtīnā;
Dieviņš zin to dieniņu,
Līdīš' vaira saulītē.
LD 1093-1
2. Sidraba laistīta tā istabiņa,
Sklīd manas kājiņas, pādīti dīdot;
Lai sklīd pādītei darbi no rokām
Kā manas kājiņas pa sidrabiņu.
LD 1523-1

3. Sveša māte mani sauca:
Viņa, viņa, kur palika?
Ai, svešā māmuliņa,
Vai vārdiņa nezināji?
LD 3931

4. Mana paša, mana paša
Visu dienu ienaidā.
Es tev lūdzu, mana paša,
Laid jel mieru vakarā,
Laid jel mieru vakarā,
Laid jel gultas maliņā.
LD 26840

5. Gauži raud dvēselīte,
Dieva durvu dagājusi:
Nesaņēma eņģeliši,
Nava grēki izsūdžēti.
LD 27602

6. Es apvilku ūdens svārkus,
Sīkakmiņu kažociņu,
Nu es iešu jūrmalē
Ar ziemeli spēlēties.
LD 30732

7. Gaļas gribu, gaļas gribu,
Man gaŗš deguns;
Visu gaļu sakāru
Deguna galā.
LD 33415

8. Es ganīju klibu govi
Pieci gadi raudādama;
Nu noēda panāksnieki,
Pieci pirksti laizīdami.
LD 19435

Ievirzes dalībnieki paši sacerēja tautasdziesmas:

Nollendorfs man pavēlēja
Tautas dziesmu izdomāt;
To darbiņu mani senči,
Sen jau labi izdarīj'ši.

Baiba, Valters – gudrzinīši
Mūs par viediem latvietīšiem
Taisa, veido, sacēpina:
Tautasdziesmā ieritina.

Anon.

Dod māsiņa adatiņu
Lai var šūt stāstu segu,
Lai var visa pasaulīte
Manu stāstu izlasīt.

Man māsiņa ik vakaru
Gudro jautru nodarbiņu,
Lai visiem dalībniekiem
Lieli prieki, dziedāšana.

Par godu māšai – Ilze Kancāne

Meitiņai, Dacītei
Četri krekli mugurā.
Novelk vienu, novelk otru,
Div' paliek mugurā.

Līga Stam

Gudri vīri, gudras sievas
Nometnē sabraukuši,
Klausāties(i), mācāties(i),
Mājās brauksim dainodami.

Kristīne Putene

Manu dzīves trauku pildot

Šis (Dieva) dārgums mūsos ir
Kā trauslos māla traukos... (2 Kor 4:7)

Atpūtas nama lejas kamīntelpā diakone Linda Sniedze Taggart vada starpievīrzes pārrunas par cilvēka garīgo attīstību, pielīdzinot to māla traukam. Grupiņa ir pārrunājusi salīdzinājumus ar tukšu trauku, pārpilnu trauku, ieplaisājušu trauku un pat šķembām jeb lauskām, un tad attiecinājusi tos uz savu iekšējo dzīvi. Bet izrādās, ka Linda neļauj tikai pārrunāt lietas, esot arī jādara darbiņi, pat mājas darbi. Ir rakstītas dienasgrāmatas un dzejoļi, gatavotas skulptūras. Trešdien visi gatavoja svečīšu trauciņus – ne gluži no māla šķembām, bet no zīdapaģa gabaliņiem un līmes. Linda citēja slaveno amerikāņu dziedātāju Lenardu Koenu (Leonard Cohen) "There is a crack in everything. That's how the light gets in." Kamīntelpā tiešām spīdēja no visiem iekšējā gaisma.

Linda vada rīta meditāciju un pavada to ar cimbala mūziku.

Rīta vingrošana

Brigita Vīksniņa palīdz vismaz trešai daļai no Katskilu 3x3 dalībnieku iesākt dienu kārtīgi izstaipoties un centrējoties ar saviem vingrinājumiem. Elpojam svaigo kalna gaisu un ienesam gaismu mūsu ķermeņos. Izstaipam muskuļus, kas savilkušies sēdot, vai strādājot pie rokdarbiem. Katru dienu viņa pieliek vēl kādu vingrinājumu un jau nedēļas vidū mēs lielākā daļa esam jau labāk balansēti nekā iesākot.

Bez oficiālās kalnā kāpšanas, daudzi iet pastaigās pa nometni un apkārtni. Daži uzdrošinās peldēties nomentes aukstajā ezerā, kas šovasar nav spējis iesilt.

Sveicieni no Līgas!

Apsveicu 3x3 Katskiļos un saku lielu paldies Helēnai, un visiem citiem darbiniekiem. Vēl lielāks paldies pienākās dalībniekiem, jo bez jums tāda 3x3 nemaz nebūtu! Ļoti priecājos par kuplo dalībnieku skaitu Katskiļos!

Esiet mīļi sveicināti arī no pārējās 3x3 saimes. Rūjienas, Salacgrīvas un Gaŗezera nometnes jau ir pagājušas, arī nometne angļu valodā Lielbritānijā. Šonedēļ notiek nometne Īrijā un latviešu valodas nometne Lielbritānijā. Un gada sākumā notika nometne Austrālijā. Dalībnieku skaits gandrīz visur ir audzis. Nākošgad šīm astoņām 3x3 nometnēm pievienosies devītā - Vācijā. Brauc kur gribi!

Novēlu jums spraigu un interesantu nedēļu, mācoties, priecājoties, baudot vecas draudzības un veidojot jaunas!

Līga Ruperte

Makšķeršana

Maksis Andersons un Mārtiņš Putenis cītīgi katru dienu dodas makšķerēt apkārtnes ezeros. Kā redzams, reizēm arī laimējas ko noķert.

Akmens bāba

2013. 3x3 piedalījās Janīna Kursīte. Viņa pētījusi baltu cilšu akmens bābas, to vēsturi un nozīmi tautā. Tā gada folkloras ievirzes dalībnieki mežmalā uzstādīja un apģērba savu akmens bābu. Kopš tā laika katru gadu nometnes dalībnieki to atkal apciemo un atjauno apģērbu. Lēnām, staigājot ap tās ugunskuru, var nomest bijušās rūpes un izteikt nākotnes vēlējumus. Mazs uzraksts lūdz, lai garām gājēji akmens bābu neaiztiekt.

Šī gada bērnu nometnes pēdējā posmā pieciem zēniem piemetās dažādas nelaimes. Vienu zēnu pat aizveda uz slimnīcu. Viņi vēlāk savā starpā secināja, ka viņu kaites cēlušās no akmens bābas vietas izvandīšanas. Zēni atzinās vadītājiem, mēģināja uzstādīt bābu atpakaļ, kā agrāk bijusi un arī atbilstoši ietērt, lai gan kleita esot uz galvas un lakats ap vidu. Klīstot baumas, ka no viena puiša vecākiem pat bijis ziedojums atvests bābai. Tie pieci zēni tagad noteikti skatās uz akmens bābu ar zināmu bijību.

Šīs vasaras Katskiļu 3x3 interesenti atkal atsvaidzinās akmens bābas apģērbu, vēlējuma zīmītes ziedos ar dzintara miltu uzliesmojumu ugunskurā.

Māra K.V.

Uguns torņi

Kalnu kāpšanas ievirzei ir viens mērķis – lai tiktu kalna galā un baudītu skaistās Katskilu ainavas. Bet dažreiz gadās vēl ko skatīties. Tie ir vēsturiskie ugunsdzēsēju torņi!

Pēdējā gadsimtenī, apmēram 100 torņi sargāja Ņujorkas mežus no ugunsgrēkiem. Viņi bija uzcelti augstākajās virsotnēs, lai varētu ieraudzīt ugunsgrēka pazīmes. Katskilu apkārtnē bija 19 torņi, kas palīdzēja ugunsdzēsējiem ar saviem plašiem apkārtnes skatiem.

Mūsdienās ir palikuši tikai pieci torņi šinī apkārtnē un tie tiek uzturēti ar brīvprātīgo grupas palīdzību, kā arī ar Ņujorkas Valsts vides aizsardzības departamenta līdzekļiem. (NY State Dept. of Environmental Conservation.)

Vasaras mēnešos ir iespēja kāpt torņos, lai apmeklētāji varētu baudīt brīnišķīgus panorāmas skatus. Torņos arī ir klāt cilvēki, kas pastāsta par torņu un apkārtnes vēsturi.

Torņus var atrast Balzama ezera kalnā (Balsam Lake), Sarkanajā kalnā (Red Hill), Trempera kalnā, Overluka (Overlook) kalnā un Hantera (Hunter) kalnā.

Cerams, šonedēļ būs iespēja vismaz divus torņus apciemot!

Vizma Drukovska

(Otrdien uzkāpa Trempera kalnā)

Gājiens uz Katerskila ūdenskritumu nebija viegls

Katru gadu vispopulārākais pārgājiens ir uz Katerskila ūdenskritumu (Kaaterskill Falls). Šogad esot piedalījušies vairāk kā 30 nometnotāju, pat mūsu mazākais Kalvītis, kaut kāpiens nav bijis viegls, vietām slapjš un slidens, vietām ļoti stāvs.

Daiļrade 2017

Atvērtā katru dienu Pirmajā mītnē no 1-3 un no 5-7, sestdien no 11-4. Piedalās: Dzintra Alversone, Lilita Berga (Saša Pariņa darbi), Maija Hinkle (LaPa), Maija Laiviņa, Taina Laiviņa, Austris Mangulis, Aina Priedīte, Andris Rūtiņš, Edgars Skulte, Brigita Vīksniņa, Wenckstock.

Kaimiņi Sigrīda & Visvaldis Dzeņi

Jauni zāles plāvēji nometnē!

Kopbildes laikā satikām nomentes jaunus krūmu graužējus un zāles plāvējus—divas kazas.

Sirsnīgi patiecamies mūsu ziedotājiem!

Guna Mundheim

Dora & Andris Neibergs

Jānis Riekstiņš

Līga Stam

Jānis Students

Atminējumi tautasdziesmām 5. lpp.

1. Grūtniece	5. Mironis
2. Krustmāte	6. Zvejnieks
3. Bārenīte	7. Budēlis (dzērve)
4. Vīrs	8. Vedēji

3x3 mājas lapa— www.3x3.lv

Pateicamies Latvijas Republikas Kultūras Ministrijai par 3x3 nometnes atbalstu ārzemēs četru lektoru ceļa naudas segšanai.

Redaktore: Maira Bundža

Foto: Dzintra Alversone, Lilita Bergs, Maira Bundža, Ināra Liepa, Pauls Pilmanis, Inta Sīpoliņa-Zobs, Māris Zariņš; Avīzes galva: Austris Mangulis
Korektore: Janta Meža